

Лекція. Реабілітація метафізичних проблем в аналітичній філософії.

1. «Граматична модель» аналітичної філософії П.Ф. Стросона.
2. Програма дескриптивної метафізики П.Ф. Стросона.
3. «Удосконалений реалізм» А. Айера.

1. Сер Пітер Фредерік Стросон (1919 – 2006) – англійський філософ. Викладав в Оксфордському університеті у 1969 – 1987 р.

Одна з найбільш відомих робіт «Індивіди» (1959)

Индивиды. Опыт дескриптивной метафизики / Пер. с англ. В. Н. Брюшинкина, В. А. Чалого; под ред. В. Н. Брюшинкина. Калининград, 2009. — 330 с.

У статті «Різноманітні концепції аналітичної філософії» виділяє три моделі аналітичної діяльності:

- 1) терапевтична (Вітгенштейн);
- 2) картографічна (це явна метафора) (Г. Райл) – останній писав про «концептуальну географію» і користь «концептуального картографування» для того, щоб уникнути «концептуальних аварій», «корабельних трощ»
- 3) граматичний (П.Ф. Стросон).

Для ілюстрації пропонується історія граматику кастильської мови, коли її надали Ізабеллі Кастильській, вона спитала навіщо зазначена граматика потрібна. І справді така граматика з точки зору тих, хто вільно розмовляє кастильською, немає жодної користі.

Звісно, якщо Ізабеллу попросили би сформулювати систему правил кастильської мови, вона навряд чи змогла би це зробити. Вміння щось робити правильно не рівноцінне вмінню пояснити як це робити. Практична майстерність досягається не за допомогою теоретичної інструкції, а наслідуванням і прикладом.

Ми як розумні людські істоти користуємося надзвичайно багатою, тонкою і складною понятійною системою. У певному смислі ми знаємо, що таке знати ще до того, як уперше почули про теорію знання; знаємо, що таке істина, не будучи знайомі з теорії істини та ін.

Уподібнюючи філософію граматиці, Стросон робить висновок:

«Як граматик працює, щод забезпечити послідовний опис системи правил, що без жодних зусиль виконуються нами у процесі граматично

правильного мовлення, так і філософ працює над тим, щоб надати систематичний опис тієї понятійної структури, якою, як показує наша повсякденна практика, ми володіємо із неусвідомленою майстерністю».

Звідси предметом філософського аналізу має бути структура, яка необхідно присутня у будь-якому мисленні: науковому, буденному, теоретичному, дотеоретичному та ін.

Для її виявлення пропонується модель розвиненої мережі або системи взаємопов'язаних об'єктів, де кожний об'єкт може зрозуміти лише через з'ясування його зв'язків з іншими об'єктами. У такій моделі є достатні підстави для впровадження відношення понятійного передування.

2. У понятійному апараті можна виділити різні множини понять, що піддаються впорядкуванню з точки зору їх понятійного передування одне одному. Так, дотеоретичні поняття повсякденного життя первинні у відношенні до будь-яких теоретичних понять спеціальних дисциплін. У свою чергу, серед дотеоретичних понять можна виділити випадкові і необхідні, визначальні і залежні.

На думку Стросона, не слід сумніватися, що існують базисні філософські поняття.

При цьому слід казати про базисну структуру – структуру загальних, необхідних, взаємопов'язаних, таких, що мають широку сферу застосування і таких, що не можуть далі спрощуватися, понять. Структура цих понять лежить в основі повсякденного мовлення, а також всіх спеціальних наукових дисциплін. Вона описує необхідну структуру будь-якого життєвого досвіду.

Жоден елемент цієї структури, жодне поняття не існує ізольовано.

«Те, що я... висуваю в якості цілі аналітичної філософії, є прояснення мережі понятійних зв'язків, загальних і окремих у використанні яких ми, як істоти, що взаємодіють зі світом та один із одним можемо володіти практичною майстерністю без ясного теоретичного розуміння...»

У статті «Граматики і філософія» Стросон представляє програму дескриптивної метафізики як програму «створення загальної теорії людської мови».

У такий спосіб він сподівається пробитися «за допомогою мови» до реальної позамовної дійсності. Вважається, що онтологія створює засади граматики, а тому слід намагатися створити особливий «онтологічний словник» у такий спосіб відкриваючи для аналізу інформацію про реальний світ.